

підготовки здобувачів;

– скринінг обстеження за «Паспортом здоров'я» дає можливість безкоштовно виявляти ризики у стані здоров'я населення, що позитивний ефект на економічну, медичну, науково-аналітичну, екологічну та інші сфери: зменшити час на відвідування лікаря, зекономити час та ресурси лікаря та пацієнта, зменшити можливість контакту під час пандемії Covid-19.

Пономарьова Г.Ф.

доктор педагогічних наук, професор,
ректор Комунального закладу
«Харківська гуманітарно-педагогічна
академія» Харківської обласної ради

ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ – СУЧАСНА ДОМІНАНТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ПЕДАГОГІВ НОВОЇ ГЕНЕРАЦІЇ

Постановка проблеми

У законодавчих актах, що регламентують діяльність закладів освіти різних рівнів, особлива увага приділяється стану здоров'я молоді, оскільки здоров'я є комплексним показником фізичної працездатності кожної людини. Від рівня якої залежить успіх у вирішенні як соціально-економічних завдань суспільства, так і досягнення власних цілей, пов'язаних зі станом здоров'я. Формування здорового способу життя є важливою складовою освітньої і виховної діяльності, особливо педагогічного ЗВО, а головною його умовою – створення соціокультурного середовища, що обумовлює такий спосіб життєдіяльності майбутніх педагогів.

Разом із тим, в умовах тотальної захопленості молоді гаджетами, а, відповідно, зниження їх рухової активності слід шукати нові підходи до формування, перш за все, ціннісного ставлення молоді до власного здоров'я, здорового способу життя, самозберігальної поведінки, адже поки все ще відсутній комплексний підхід до пропаганди здорового способу життя. Активність студентської молоді не набирає свого максимуму в цьому сенсі. Так, до спортивно-масової роботи, за нашими дослідженнями, залучено лише 40-50% молодих людей, спортом займається лише 8,4%, а зовсім не займаються фізичною культурою і спортом 14,4% опитаних студентів. О. Вакуленко виокремлює низку ризиків, що характеризують молодіжне середовище і потребують окремої уваги: надмірна вага, наявність хронічних захворювань, психологічний дискомфорт, куріння, уживання алкоголю, знижена фізична активність [1].

Спостерігаємо збіг результатів досліджень науковців академії з результатами інших досліджень, зокрема Т. Книш [2], про те, що 20-30% студентів продовжують палити, 40-45% уживають алкоголь.

Аналіз досліджень і публікацій

Науковцями ведеться активний пошук дієвих орієнтирів та умов вирішення проблеми формування здорового способу життя студентської молоді. Із позиції медицини це питання розкривається в працях М. Амосова, Н. Артамонова, А. Леонтьєва та ін.; теоретико-методологічні засади сформулювали І. Смирнов, Л. Сущенко та ін., роль фізичного виховання у вирішенні проблеми досліджували О. Артюшенко, О. Вацеба, О. Школа та ін. Різні аспекти формування здорового способу життя засобами освітнього процесу вивчали Г. Арзютов, І. Болтівець, О. Васильєва, М. Гончаренко, С. Москалик, П. Плахтій, С. Попов, В. Сорокіна, А. Цьось та ін.

Виклад основного матеріалу

Узагальнення результатів наукових досліджень, методичних напрацювань та досвіду колективу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради дало можливість сформулювати основні шляхи залучення здобувачів освіти до здорового способу життя:

1. Створення позитивної мотивації у здобувачів освіти до ведення здорового способу життя.

Із перших днів навчання в академії та її структурних підрозділах здобувачі освіти оволодівають правовими основами здорового способу життя (законодавче та нормативне підтвердження права на здоров'я, регламентація його реалізації через державні, господарські та соціальні інститути, установи і самих молодих людей).

Зусиллями викладачів, кураторів, практичних психологів, медичних працівників засобами просвітницької діяльності формуються життєві пріоритети здоров'я (інформаційна та виховна (опитування, зустрічі, лекції, диспути, виставки плакатів і фото тощо) робота), що ґрунтуються на морально-духовних цінностях, національних традиціях, особистісних і професійних сеансах.

2. Забезпечення взаємозв'язку різних видів, форм і методів професійної підготовки (теоретичної, методичної, практичної) здобувачів освіти до формування культури здоров'я.

Ця робота передбачає комплексне використання засобів освітнього процесу в ЗВО, зокрема:

- обґрунтоване введення до навчальних планів інтегрованих освітніх компонентів, таких як «Валеологія», «Основи медичних знань та охорона здоров'я», «Валеологія з основами медичних знань та охорони здоров'я», «Безпека життєдіяльності» тощо;
- при вивченні інтегрованих курсів валеологічної спрямованості студенти виконують спеціальні творчі завдання, які охоплюють різні аспекти здорового способу життя: самостійно оцінюють правильність організації способу власного життя і життя своїх майбутніх вихованців, указуючи на порушення стану здоров'я; планують заходи зміцнення організму й оздоровлення життєдіяльності. Серед питань,

які пропонуються студентам, є такі: сприяння зміцненню здоров'я; причини погіршення стану здоров'я; заходи, які слід запропонувати для вирішення валеологічних проблем тощо;

- студенти вивчають народні методи оздоровлення і національні особливості культури здоров'я, готують повідомлення про народні обряди, пов'язані із збереженням здоров'я людини, єднання її з природою (Масляна, Івана Купала). Усі ці заходи викликають у студентів велику зацікавленість, дозволяють усвідомлено підійти до оцінювання свого способу життя й стану здоров'я, про що заявляють 77% опитаних;
- здобувачі освіти проводять дослідження в академічних групах з питань ставлення до свого здоров'я, шкідливих звичок, інтересу до занять фізичною культурою і спортом тощо;
- педагогічна практика студентів у закладах освіти з проведення виховних заходів зі школярами та дітьми дошкільного віку традиційно набуває яскраво вираженого валеологічного здоров'язбережувального характеру. Студенти отримують можливість реалізувати власний досвід.

3. залучення здобувачів освіти до позааудиторної фізкультурно-оздоровчої діяльності, спортивно-масових заходів.

Ефективними засобами формування здорового способу життя в академії є масові заходи валеологічної спрямованості: «Свято здоров'я», «Фітобар», «Козацькі розваги», конкурси плакатів «Ми належимо землі – земля належить нам», виставки дитячих робіт, які проводять студенти-практиканти, наприклад «Здоров'я очима дітей» тощо.

Частими гостями закладу багато років є фахівці медичної галузі.

Тематика лекцій, із якими відомі медики виступають перед студентами, найрізноманітніша, наприклад: «Генетика і медицина», «Дівчинка – дівчина – мати», «Культура здоров'я» тощо. За участі науковців проходять спеціальні семінари: «Здорова людина – здорова нація», «Самооздоровлення».

У гуртожитку створено необхідні житлові умови для всіх студентів, обладнано вбиральні, кімнати особистої гігієни дівчат, кімнати для приготування їжі, функціонують душові, пральня.

До послуг студентів – медичний кабінет, кваліфікований лікар, першочерговим завданням якого є систематичне проведення профілактичних заходів, організація регулярного медичного обстеження студентів, контроль за проведенням занять із фізичного виховання у спеціальних групах, групах здоров'я.

Ми переконані, що освітній процес у будь-якому закладі освіти має здійснюватися на засадах, максимально близьких до реального життя, з урахуванням рівня розвитку особистості, її потреб і проблем. Метод розвитку життєвих навичок має враховувати не лише актуальні проблеми і потреби молодих людей, а й ті, що незабаром виникнуть у зоні їх найближчого розвитку.

Перевага надається інтерактивним, а не інформативним методам навчання.

Методи, які використовуються в цій технології:

- рольові ігри;
- програвання або коментування ситуації;
- погоджуюся – не погоджуюся;
- асоціативний ряд;
- презентація роботи тощо.

Висновки

Успіх подальшої роботи щодо формування здорового способу життя студентської молоді, на наш погляд, обумовлений визначенням головних перешкод до оптимізації психолого-педагогічних шляхів, подолання цих перешкод до якісної підготовки педагогічних працівників як суб'єктів, які забезпечують власне здоров'я і здоров'я інших.

На наше переконання, усе ще не до кінця використовується потенціал різних чинників, що впливають на формування здорового способу життя молоді: батьки (35-40%); педагоги (20-25%); комунікаційні засоби (15-20%); друзі (10-15%).

Література

1. Вакуленко О. В. Здоровий спосіб життя як соціально-психологічна умова становлення особистості у підлітковому віці : автор. дис. ... канд. пед. наук / О. В. Вакуленко. Київ, 2004. 20 с.
2. Книш Т. В. Валеологічна підготовка майбутніх вихователів дошкільних закладів освіти: Автореф. дис. ... канд. пед. наук / Т. В. Книш. Київ 2001. 19 с.

Разводова Т. О.

методист Центру практичної психології,
соціальної роботи та здорового способу життя
Комунальний вищий навчальний заклад
«Харківська академія неперервної освіти»

ПІДВИЩЕННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЩОДО ПРОТИДІЇ ТА РЕАГУВАННЯ НА ВИПАДКИ НАСИЛЬСТВА НАД ДІТЬМИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ПЕРІОД COVID-19

*Мій улюблений світ — це не казка,
А реальне щасливе життя,
Бо, звільнивши наш світ від насильства,
Можна сміло йти в майбуття.
І коли на теренах країни
Без страждань заживе кожне місто,
Скажуть люди всієї країни:
Україна — це світ без насильства.*